

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
BRAŞOV, PIATA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inscrise: un şir mic 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Italia nouă.

Departa pe câmpiile sterpe ale Tripolitaniiei şi Cirenaiceii şi în apele turceşti, bubue tunul, sângele italian curge pentru împlinirea unei porunci tainice, supreme, iar acasă senatul deliberază cum trebuie să se purcedă mai bine pentru ca sângele vărsat să fie pe deplin răscumpărat.

Giolitti bărbatul cu vederi largi, omul de stat, iubitor de ţară şi de neam pentru ca protestările nemulţămiiilor şi stăruitoarea avarhie să înceteze şi pentru ca înainta războiului intentat Turciei să fie arătată în adevărata sa lumină, a creat proiectul de vot universal. Acesta a fost trecut fără greutate deosebită prin camera şi senatul italian. Ori-ce diferenţe de clasă au dispărut, căci toţi înţelegeau, că proiectul lui Giolitti e pretins de spiritul atotputernic al timpului şi de însăşi existenţa şi prestigiul statului italian.

Fiecare Italian, care a împlinit 21 de ani şi ştie scrie şi citi va avea drept de vot, iar cel, care nu ştie drept la vârsta de 30 de ani. Condiţiile legate de cens sunt dispărute, ele nu împiedică cu nimic concepţia de universalitate a noii legi electorale.

Streinii nu vor avea drept de vot. Jidanii nu vor fi împărţiţi în această armă şi de aici războiul lor faţă de Giolitti şi de legea pusă la cale de el.

Nici un cetăţean italian nu e pusă să trateze maşter. Nici un deputat nu s-a gândit, ca să introducă în această lege pretenziuni absurde şi de-aici războiul maghiarilor ultrarovinisti faţă de spiritul larg democratic, în care e redactată noua lege italiană. Nici-un deputat şi nici-un senator italian n-a pretins ca „agitatorii” vestitori şi propozitorii de idei să fie despoiaţi de dreptul de vot — precum s-ar pretinde la noi bunăoară de atâţia Sloimi şi odrasle arpadiane.

Lipsiţi de prejudecăţi strâmte, deputaţii camerei italiene au căutat să se înalţe până la înălţimea

măestrului Giolitti, această vie expresie a evoluţiei a ştiut să convingă pe toţi factorii, cari constituiesc statul italian, că votul universal e chezaşa cea mai înaltă, prin care va fi asigurată existenţa statului italian.

La noi în locul lui Giolitti avem pe un Tisza şi în locul tovarăşilor săi, avem atâtea figuri întunecate, atâţia duşmani ai înaintării, ai dreptăţii, ai libertăţii. În locul idealismului curat al deputaţilor şi senatorilor italieni avem atâţia păstrători de privilegii, atâţia Donchiotti caragişi, atâţia sămănători de ură.

Stat mai mult agrar, Italia se aseamănă în multe privinţe cu ţara noastră — dar deosebirea dintre guvernânţii italieni şi maghiari e cer şi pământ. Acolo viază spiritul liberal latin, mintea luminată a consilierilor şi senatorilor romani, la noi se dau de-a tumba în scaunele ministeriale oameni, cari încă nu s-au putut pe deplin descătuşa din lanţurile primitivismului şi Sloimi, cari ţin încă cu tot preţul, ca să sugă sângele proştilor.

La noi fiii lui Arpad poartă lupta pentru a-şi păstra anumite privilegii, pentru a desăvârşi o oarecare „unitate naţională”, pentru a asigura „caracterul naţional maghiar al statului”. Nici unul nu se ridică peste aceste concepţii stupide, cari trădează o mentalitate înfiorător de înapoată, ci toţi duc o luptă personală, o luptă relativă, în mijlocul căreia tot ce se poate numi principiu e mort, tot ce se poate zice egalitate, e înlocuit printr-o ură, care întrece orice hotare.

În Italia străluceşte superiorul spirit latin ca seninul cerului vecinic albastru, la noi scapără focuşul, în care e depusă toată puterea de judecată şi care e cea mai desăvârşită expresiune a gradului de cugetare, care stăpâneşte pe guvernânţii noştri.

Biruinţa secerată de Giolitti în parlamentul italian, e mai puternică şi mai de valoare poate, decât biruinţa ostaşului din Cirenaica ş-a marinărilor din marea egeică. Legea lui Giolitti e un pas urias

nu numai în evoluţia poporului italian ci a omenirii întregi. O lume veche a dispărut, pentru că în locul ei să vină una nouă.

Anglia în patru rânduri şi-a creat legea electorală, iar acum Italia a căutat ca să înţeleagă Albioul prin felul cum a ştiut să dea expresie înaltei înţelegeri a spiritului nou, care cucereşte politica mondială.

Inrudiţi prin sânge, simţim o deosebită bucurie în faţa acestui eveniment, care e merit, ca să dea un puternic avânt statului italian. În calea noastră stau piedeci grozave. Idealul nostru e departe încă de realizare, dar nestrămutată ni-e credinţa, că firea va trebui să iasă biruitoare din încercarea cu capriciile şi prostia omenească.

Popor oprimat, cum suntem, năcazurile şi durerile ni-au îndemnat să fim aderenţi cei mai devotaţi şi cei mai sinceri ai votului universal. Cei răsfăţaţi, cei ce s-au auzit în totdeauna sunt duşmanii lui, lupta lor are înfăţişarea unui asalt împotriva morilor de vânt, pe când sbuciumul nostru se desprinde din suprema lege a vieţii, e o poruncă, e o lege, care trebuie să fie împlinită şi care va trebui să creeze nu peste mult Ungaria nouă.

Budgetul militar. În liniştea politică atenţiunea politicianilor e îndreptată asupra consiliului ministerial comun, ce se va ţine la Viena. Obiectul principal al consiliului va fi budgetul militar, respective noile pretenziuni ale ministrului de război, cari după cum se anunţă din isvor acreditate, se urcă la 250 milioane cor. Pretenţiunea ministrului de război va fi susţinută de ministrul comun de externe, contele Berchtold. El va motiva necesitatea învinişării speselor preliminare, cu situaţia externă îngrijitoare.

După informaţiile ziarului „Zeit”, budgetul comun militar are următoarele date mai importante:

Reducerea timpului de serviciu şi în legătură cu aceasta întregirea contingentului recer un plus de spese de 10 milioane cor., iar speşele corente sunt 16 milioane. Remunerarea suboficierilor costă pe an câte 50 mii cor., diferite

materialuri, lucrări la zidiri etc. 8 milioane cor. cheltueli în plus pentru diferite lucruri sunt 36 şi jum. milioane coroane.

Întreg budgetul ministerului comun de război face, afară de marină, 377.666.671 cor. Cu alte speşele neprevăzute budgetul armatei se urcă aproape la 400 milioane cor.

Budgetul marinei face în total 140 milioane cor. O poziţie însemnată din budgetul pe 1913 o formează suma destinată pentru urcarea numărului soldaţilor marinari şi instrucţia lor. Urcarea contingentului se face în vederea noilor bastimente de război. Astăzi se recer pentru marină 4000 marinari. Acest contingent se va urca la 5500, aşa, că până la 1917 marina Austro-Ungariei va dispune de 18.500 matrozi instruaţi.

În total budgetul de război al monarhiei pe 1913 face în cifră rotundă 540 milioane cor.

Din camerele austriace. Camera seniorilor a adoptat bugetul provizoriu şi reforma procedurii militare.

„Reichsrath”-ul după o scurtă discuţie a votat deasemenea reformele, cari privesc procedura militară pentru armata comună şi armata teritorială.

Scrisoarea lui Iusth, adresată Maj Sale, preocupă în măsură mare cercurile politice maghiare. Se spune, că Iuliu Iusth a voit să renunţe la rangul de consilier intim îndată după ziua de 4 Iunie, când a fost dat afară din cameră. S'a reşchidat însă, fiindcă îl s'a pus în vedere că în şedinţele ce o să urmeze, nu se va mai folosi faţă de dânsul forţa brachială. Repetându-se însă scenele cunoscute Iusth s'a decis să facă acest pas.

Ziarele maghiare, cari stau în serviciul guvernului, scriu că Iusth s'a folosit de această apucătură pentru a-şi cârpi popularitatea sdruincinată. Ele sunt de părere că Maj Sa va trece la ortinea zilei peste această scrisoare. Ziarele opoziţionale dau însă o deosebită importanţă acestor scrisori, care nu va întârzia a produce efectul dorit.

În orice caz scrisoarea lui Iusth va atinge foarte neplăcut pe Maj Sa.

Teleszky în Ardeal. Ministrul de finanţe Teleszky va vizita în luna Iulie minele de cărbuni din valea Jiurilor. De aici va pleca la băile de sare de la Sovata. Băile acestea sunt de vânzare şi guvernul tratează mai de mult cu proprietarii actuali pentru a le cumpăra.

Reforma electorală franceză. În decursul dezbaterii proiectului reformei în camera franceză s-a stabilit numărul deputaţilor din singuraticile cercuri electorale. Tot câte 70 mii locuitori aleg un deputat. S-a primit apoi în principiu şi voletul electoral.

Starea finanţelor turceşti. În camera Turciei s'a început discuţia bugetului. Ministrul ad-interim la finanţe a făcut un raport financiar foarte lung, în care a relevat că cheltuelile Turciei merg mereu crescând, mai ales din cauza evenimentelor politice actuale; adevărat că şi încasările au sporit în aceiaşi proporţie. Războiul actual nu a oprit însă sporirea încasărilor vamale. În continuare ministrul constată, că cu rămăşiţa împrumutului încheiat odinioară cu Germania şi cu Austro-Ungaria, precum şi în urma disponibilităţilor şi a contului curent de un milion jum. de lire, s-a putut ajunge până aci fără împrumut. Anul acesta însă împrumutul e cu neputinţă din cauza războiului.

Datoria publică turcească e de 115 milioane de lire, ceea ce nu e deloc excesiv şi nu trebuie să neliniştească pe nimeni. E de sperat, că Turcia va fi bine primită, când va cere Europei un împrumut de 25—30 de milioane pentru lucrări publice. Cursul rentei turceşti a variat foarte puţin dela începutul războiului până acum, lucru care arată încrederea capitaliştilor străini.

Ministrul anunţă în fine, că va depune în curând un proiect de reguirea datoriei flotante, precum şi nişte convenţiuni privitoare la căile ferate de pe ţărmurile Mării Negre şi în fine un proiect de monopolizarea tutunului. Marele vizir a vorbit la fel şi a cerut votarea grabnică a bugetului.

Externs. Agenţia Ştetani află din Trpulis, că după informaţiunile cele mai de bune de crezare, bomba care a fost arzărilită Sâmbătă de pe balonul cu cârmă de-asupra tabărei din Suanl, ar fi priclituit pierderi foarte mari: 19

A. P. Cehov.

Salcia.

Traducere de Valeriu Orişian.

Cine a călătorit pe drumul de postă ce duce din B... spre T...? Acela desigur îşi aduce aminte de moara din Andreiev, care stă singură pe malul râului Kozjavka. E o moară mică, are doar numai două petri... E mai veche de-o sută de ani, deja demult nu mai macină şi privind-o, îţi reaminteşte de o bătrânică mică, gâbă, zdrenţoasă, care în tot momentul e gata a cădea primădă. Şi moara asta bătrână s-ar fi strămutat deja, dacă nu s-ar răzima de o salcie bătrână, scorburoasă. E o salcie groasă, nici doi oameni n-o pot cuprinde. Crengile plecate ating pământul, urele să întind în undele apei. Lemnul încă e deja bătrân şi scorbovit. În trun-hiul gârbovit este o scorbură. Dacă băgăm mâna în ea, ni să lipeşte de miere, albinele sălbătice vor zumbi împrejurul nostru şi ne vor ataca. Care de câţi ani poate fi? Archip prietenul ei zice, că deja şi atunci era bătrână, când el era la curtea boerăscă

ucenic francez, mai târziu negru, — ceea ce e mult de atunci.

Salcia sprijineşte încă şi o altă ruină, pe Archip, care de dimineaţă până seara şede lângă tulpina ei şi pescuieşte. Şi el e bătrân, ca şi salcia şi gura lui lipsită de dinţi seamănă cu scorbura ei. Ziua pescuieşte, seara şede lângă tulpina ei şi se cugetă. Amândoi bătrâni: salcia şi Archip povestesc laolaltă ziua-noaptea... Amândoi multe lucruri au văzut în viaţă... I-a ascultaţi-i numai...

Înainte de asta cu vre-o treizeci de ani, în Dumineca Florilor, care e şi ziua onomastică a salciei, bătrânul şede la locul lui, admira primăvara şi pescuia. În jur era o linişte secretă, ca întotdeauna... numai şoptul bătrânilor se mai auzea din când în când. Bătrânul pescuia şi aştepta prânzul. La prânz s-a apucat să facă o ciorbă de peşti. — Atunci era prânzul, când umbra salciei trecea de pe malul acela al apei. Archip dealtcum şi de pe senetui clopoştelelor dela carioia postală încă ştiu, că e amiazi, fiindcă tocmai la amiazi trecea pe aci carioia de postă din T...

Şi în Dumineca asta s'a auzit Archip clopoştelele. A pus jos unghia şi a privit în urma cariolei. Trojca (că-

ruţă cu trei cai) a ajuns pe dâlm, coborâ în pas şi se apropia de leasă. Postarul durăea. Ajungând pe leasă, căruţa s'a oprit. Archip demult n-a mai văzut căruţa stând în loc, de aceea acum s-a uitat mirat la ea. Trebuie că s'a întâmplat ceva. Vizitiul s'a uitat în jur, s-a ridicat nervos, a luat batista de pe faţa postarului şi i-a tras vre-o câteva bice. Postarul nu s'a trezit... pe capul lui cărunt însă se putea vedea câteva breze roşii. Vizitiul s'a dat jos din căruţă şi i-a strigat una cu bicul. Feste câteva clipe Archip a auzit neşte paşi, venea spre el vizitiul. Faţa lui aprinsă deodată a devenit palidă şi ştie D-zeu pe unde răţacea privirea lui pierdută. Cuprins de spaimă a mers la salcie şi iar să observe pe Archip — a băgat sacul de postă în scorbură; după aceea a fugit înapoi şi s'a suit în căruţă. După aceea Archip a mai văzut încă neşte lucruri oribile... Vizitiul s'a împuns cu un cuţit în tâmplă, şi-a măjit faţa cu sânge, după aceea a dat bice la cai...

— Hoţ, tâlhari! — striga după aceea... Numai ecoul îi răspundea şi Archip a auzit mult timp cuvântul „hoţ”...

Peste şase zile a venit o comisie la moară. Au desemnat moara, leasă-

au măsurat şi adâncimea râului, după aceea au prânzit sub salcie şi au plecat. Archip în decursul întregii cercetări a stat sub roată şi cu frică se uita la sacul de postă. În el era un plic cu cinci sigile roşii, de ceară. Ziua-noaptea se uita la pecetele acelea şi se mira. Bătrâna salcie ziua tăcea, noaptea însă piâneaua într'una.

— Proastă! — gândea Archip — ascultând plânsul ei...

Peste o săptămână Archip s'a dus în oraş cu sacul de postă.

— Unde-i judecătoria? — întrebă el, trecând de vamă.

I-au arătat o casă mare, galbenă. A intrat şi în anticameră, a întâlnit pe un om, cu un pardesiu cu bumbi albi.

Domnul trăgea din lulea şi certa pe paznic, pentru ceva. Archip a mers la el şi tremurând ca o vargă i-a spus, că ce s'a întâmplat lângă salcia aceea bătrână. Oficiantul i-a luat sacul din mână, l'a desfăcut şi a îngălbenit tot, mai apoi a roşit...

— Îndată! — îi răspunse şi a intrat în odaie. Acolo l-au încunjurat ceilalţi oficiali... Alergau încolo şi încoaie, vorbeau, şopteau unul cu altul... Peste vre-o zece minute un of-

ciant i-a adus înapoi lui Archip sacul de postă şi i-a zis:

— Prieten, nu aici trebuia să vii. Du-te numai în strada Nyiznyaja, — acolo îţi vor spune — asta e judecătoria, scumpul meu, tu însă du-te cu el la poliţie.

Archip a luat sacul de postă şi a plecat.

— Sacul acum e mai uşor şi pe jumătate a scăzut! se cugeta el ducând sacul.

În strada Nyiznyaja i-au arătat o altă casă galbenă, înaintea căreia erau doi paznici. Archip a intrat. Aici nu era anticameră, din coridor intrai de-a dreptul în cancelarie. Bătrânul a mers la o masă şi le-a povestit păţania sacului de postă. Aceştia i-au smulz din mână sacul de postă, l'au certat bine şi au trimis după şeful lor. A venit întru apoi un om gras, cu neşte musteţi mari. După un scurt interogator a luat sacul şi s'a încluiat în odaia vecină.

— Unde-s banii? — s'a auzit în curând din odaia vecină. — Sacul e gol! Spune-ţi-i bătrânului, că poate merge! Sau deţineţi-l! Duceţi-l la Ivan Markovici! Nu... De altcum lăsaţi-l să se ducă!

Archip a salutat şi a eşit. Păstră-

turco-arabi ar fi fost ucizi și alți cinci ar fi răniți.

— In Skupștina Sârbiei noul președinte al consiliului de miniștri, Trifković, a citit o declarație spunând, că guvernul, dat fiind situația internă și externă, a crezut de datorie să se urmeze apelul Regelui în scop de a face ca Skupștina să termine cât mai curând lucrările începute.

— *Din nou se anunță, că între Austria, Germania, Franța și Rusia decurg negocierii cu privire la formularea unor noi propuneri în ce privește aplanarea pe cale pacifică a războiului italo-turc.*

— *Conventul republican, intrat în Baltimore, a nominat de candidați la presidenția Statelor-Unite pe republicanul Wilson, care a intrat în 990 voturi.*

— *Camera comunelor engleze a primit cu 316 voturi contra 224 partea primă a proiectului home-rule.*

Dela ordinea zilei.

— *Intâlnirea de la Baltisport. — Greve agricole. — Congresul euharistic.*

In politica externă evenimentul cel mai însemnat este întâlnirea celor doi împărați la Baltisport, despre care am amintit ieri. Atât Țarul, cât și împăratul Germaniei sunt însoțiți de cei mai importanți factori ai țărilor lor. Este deci evidentă importanța politică a întâlnirii.

Și întâlnirea să facă în un timp, când situația internațională e foarte încurcată și amenințată de viore. Războiul tripolitan dăinuiește și a trecut în marea Egeică, chestia Dardanelor nu e rezolvită definitiv, în Albania s'a ivit din nou răzcoala, care poate să învalie în flăcări întreg Barcanul. Dar în afară de aceasta echilibrul păcii oscilează necontenit, aerul e plin de o încordare ce apasă greu asupra vieții economice a popoarelor. Să pare, că lumea așteaptă și întrezărește schinteia unui războiu iminent...

Iată pentru ce cu întâlnirea celor doi potenți să aduc în legătură multe combinații, unele fantastice.

O combinație este, că împăratul Wilhelm va stărua ca Rusia să intre în tripa alianță. Combinația este neverosimilă și în cercurile diplomatice nici nu li se dă însemnătate.

Mai verosimil este, că cei doi împărați vor trata asupra evenimentelor de la ordinea zilei: războiul din Tripolitania și răzcoala din Albania, respective chestia orientală. Să vor face asigurări de pace din ambele părți. Incolo, cu tot șovonul ce să dă, urmări deosebite nu va lăsa după sine aceasta întâlnire. Azi întâlnirile de împărați și-au pierdut mult din importanța lor de odinioară. Intâlnirea de la Baltisport cel mult va contribui ceva la sprijinirea nizuinței de a pune capăt războiului dintre Italia și Turcia, pentru care scop s'au și făcut zilele aceste noi propoziții din partea puterilor.

Grevele muncitorilor agricoli au început. Pe marea moșie a familiei Semsey, lângă Balmazújváros munci-

torii unguri s'au pus în grevă. Ei au declarat, că nu vor să lucreze pentru domni, *cari nu le recunosc drepturile.* Arendatorii moșiei au angajat muncitori slovaci, cari însă au fost alungați de muncitorii greviști. S'a recivrat gendarmeria. Primpretorele a cerut sporierea gendarmeriei în cerc, cu motivarea că ee vor mai ivi astfel de greve.

O altă grevă a izbucnit la moșia coatelui Zselénszki din Ötvenes. Aici au declarat greva 364 de muncitori români. Le-au urmat muncitorii unguri, asemenea câteva sute. Primpretorele a ieșit la fața locului cu 20 gendarmi și a arestat pe câțiva din conducători. Vre-o 50 de muncitori au fugit și gendarmeria îi caută, să-i ducă la lucru... Tristă țară, în care poporul e silit la lucru de gendarmi...

La congresul euharistic din Viena dintre catolicii unguri vor lua parte un număr considerabil. La Reuniunea regională catolică, care este totodată și comitetul central maghiar pentru congres, s'au înștiințat până acum preste o mie de participanți. Și înștiințările continuă.

Biserica noastră gr. cat. cum se vede din comunicatul de ieri, va fi reprezentată numai prin arhieriei și un număr oarecare de preoți și cântăreți.

Succesele inginerului Vlaicu la Viena.

Presa și suflarea românească, atât din regat, cât și de peste mări, este cuprinsă de câteva zile de o nemărginită și justificată bucurie din cauza strălucitelor succese obținute de inginerul Vlaicu cu aeroplanul său în concursul internațional de aviație din Viena.

Sentimentul de mândrie națională al întregii suflări românești a fost măgulit și sporit într-un mod cu totul deosebit, în urma victorioaselor zboruri executate pe câmpia dela Aspern de unicul nostru aviator-inventator, care este modestul fiu de țaran dela Bintișii, Aurel Vlaicu.

Clasat în două rânduri primul în zborul de țintă din aeroplan și al doilea în zborul de viraje restrânse în jurul unui punct fix — fără să mai vorbim de succesul obținut în concursul de aterizare — inginerul Vlaicu a reușit să fie consacrat și de străinătate, câpătând astfel o însemnătate mondială.

În fața acestui fapt azi neăgăduit, oricât suntem noi, Români din regat, de sceptici și amatori de tot ce este străin, în fața succeselor lui Vlaicu dela Viena, este imposibil să nu miște și să nu tresalte de bucurie orice inimă cinstită românească.

Pentru statul român, triumful lui Vlaicu la Viena și premiile ce acesta a obținut din partea juriului, compus din oameni de știință și competenți, mai capătă însă și o altă importanță.

Faptul, că România este politică și prin urmare și militărește un factor însemnat în jurul triplei alianțe, este astăzi necontestat. Astfel comitetul dirigent al concursului internațional de aviație din Viena a avut ocazie să aprecieze, că inginerul Vlaicu și-a construit aparatul său în arsenalul armatei din București, el dându-și toate silințele de-a scoate în relief, prin două probe de lovire la țintă din aeroplan, calitățile superioare ale aeroplanului Vlaicu pentru caz de războiu.

In cumpăna frumoaselor succese ale inginerului Vlaicu a cântărit în bună măsură deci și prestigiul statului român, ca și raporturile sale de intimă prietenie cu monarhia austro-ungară.

De aceste împrejurări își dau bine seama frații noștri de dincolo — și de aceea bucuria și entuziasmul lor e pe drept mare și complex.

In ce privește apelul ziarului „Românul” din Arad ca inginerul Vlaicu să fie sprijinit de România oficială în sensul de a se construi aparate Vlaicu pentru trebuințele armatei române, el a fost și este în vederile lumii dela noi, căci precum guvernul român, acum doi ani, a contribuit la încurajarea lui Vlaicu, suntem convinși, că consacarea lui la Viena, pe lângă că satisface speranțele ce se puneau atunci în el, impune de rândul acesta și datoria pentru ministerul de războiu ca să continue opera începută, înzestrând armata română cu aparatul lui Vlaicu, fabricându-l în arsenalul țării.

Constatăm cu plăcere totodată, că toată presa din România împărtășește acest mod de a vedea și cu încredere în sentimentele românești ale tuturor, sperăm, că actualul ministru de războiu al României se va pătrunde și el de nevoia aceasta și va repara greșelile ce s'au comis până acum față de Vlaicu.

„A. I. Rusu-Abrudeanu.

Turneurile artistice din vara aceasta.

Știrea despre turneurile artistice, pe cari le aranjează vara aceasta bursierii societății noastre teatrale, a produs pretutindeni o mare bucurie, căci misiunea culturală, pe care o îndeplinesc artiștii noștri prin toate ținuturile locuite de Români, este pretutindeni apreciată și să sperăm, că va fi și sprijinită de toți, cari doresc înaintarea neamului nostru pe terenul artei muzicale și dramatice.

I. Turneul artistic de sub conducerea d-lui Aurel P. Bănuț, va avea loc în luna Iulie st. n. în următoarele orașe:

12 Iulie — Făgăraș, 13—Seliște, 14—Sebeș, 17—Orăștie, 19—Lipova, 21—Arad, 24—Brad, 27—Abrud, 28 Iulie — A. Iuliu.

Din A. Iuliu turneul se va continua prin Șimleu, Tâșnad, Seini, Baia-Mare, Șomcuta, Băile Vamei, Băile Felix și Vișeu.

La turneu vor lua parte: d-șoarele Marioara G. Dima și Aurelia Popa Radu, distinsele eleve ale conservatorului de artă dramatică din București și d-nii Const. Calmuschi, artist dramatic, George Cosma și Aurel P. Bănuț.

II.

Turneul Mărcuș-Crișan-A. de Barbu care s-a inaugurat sub cele mai frumoase auspicii la Arad, Oradea-mare și Alba-Iulia va continua în ordinea următoare:

În 7 Iulie la Brad, în 9 Iulie la Abrud, în 12 Iulie la Lăpuș, în 14 Iulie la Bistrița, în 16 la Gherla, în 19 la Cluj, în 21 la Hațeg, în 23 la Sebeș, în 24 la Săliște, în 26 la Făgăraș și în 28 Iulie la Brașov.

Datorința sfântă a tuturor Românilor de pretutindeni este de-a primi pe apostolii culturii noastre cu cea mai mare dragoste și însuflețire.

ȘTIRI.

— 22 Iunie 1912.

Prima victimă a aviației române. Despre tragicul sfârșit al locotenentului Caranda se mai dau următoarele amănunte: Aparatul „Farman” cu care nenorocitul ofițer român a executat șoborul, avea un motor de 50 cai putere, cu șapte cilindri, iar greutatea aeroplanului împreună cu motorul era de 500 kgr. Aparatul era însă cam vechiu și aproape scos din uz. Acest aparat a fost cumpărat de vre-un an și jumătate dela aerodromul Cerkez dela Chitila.

Sâmbăta trecută 10 a. c. locotenentul Adamovici, tot dela aviație, executând un zbor cu acest aparat, a suferit un accident, care numai prin minune nu a avut urmări nenorocite. Locotenentul Adamovici a raportat și a atras atenția că motorul aparatului, din cauza vechimii, este foarte uzat și se poate întâmpla vre-o nenorocire. S'a cercetat atunci motorul și s'a găsit că nu are decât un mic defect, dându-se ordin mecanicului școlii să repare acel defect. Dar iată că nu trec decât trei zile, prevederile se realizează, și accidentul nenorocit se întâmplă, omorând în chip atât de tragic pe nifericul locotenent Caranda și aruncând colul și jalea cea mai profundă în sufletele tuturor aceluia, cari au aflat cu groază de nenorocitul accident.

Iată acum și câteva note biografice ale nifericitei victime: Locotenentul Gh. Caranda s'a născut la 11 Aprilie 1884. La 1906, luna Septembrie, a intrat în școala militară și la 1 Iulie 1908 a fost avansat sublocotenent în arma infanteriei. Acum opt luni făcând parte din reg. 37 Botoșani, a fost decașat la școala de aviație militară dela Cotroceni, când și-a luat brevetul de pilot. Cu ocaziunea zilei de 10 Mai a fost avansat locotenent.

Despre groaznică nenorocire de automobil, întâmplată Miercuri noaptea între stațiile Cârcea și Pielești (județul Dolj) se mai comunică următoarele amănunte:

D-nii Nae T. Oroveanu, frunțag taksist din Craiova, fost deputat, d-na Oroveanu, d. Chilot, d. senator de Dolj George Târnoaveanu și Petroșanu, fost șef de portare, fuseseră în automobil la moșia din comuna Lăcrița a d-lui Mișu Popp. De acolo se reîntorceau spre Craiova Miercuri noaptea. Pe la orele 12 jum. noaptea, între stațiile Cârcea și Pielești, automobilul condus de șoferul Ștefan Petrescu voia să treacă peste linia ferată. Din nenorocire însă, în clipa aceea venea trenul de persoane No. 164 din spre Craiova, ducându-se spre București. Botul mașinei trenului a izbit automobilul sfărâmându-l.

Imediat s'a oprit trenul și personalul precum și călătorii dându-se jos, în mijlocul nopții, la lumina felinarelor văzură un spectacol înflorător.

Pe tanderul mașinei se aflau două corpuri omențești, dedesubt cadavrul înșăngerat al d-lui Oroveanu, iar deasupra corpul șoferului, care era numai rănit. Mai departe pe câmp se afla cadavrul groaznic mutilat al d-lui Chilot cu capul zdrobit, având creierii risipiți pe o mare distanță. Cadavrul d-lui Petroșanu se afla lângă un stâlp de fer care indică kilometri. Nenorocitul se izbise cu capul de acest indicator. D-na

Oroveanu se afla numai leșinată și fiind readusă în simțire, începu să se vait de dureri cumplite la un picior. Di s'ator George Târnoaveanu, a fost găsit lângă linia ferată foarte grav rănit.

Imediat, cu multă grijă, răniții au fost suiți în tren și duși la spitalul din Balș. Cadavrele au fost lăuate pe loc unde s'a întâmplat groaznică nenorocire, până la sosirea autorităților, cari au fost urgent înștiințate.

Trenul s'a depărtat după o oră de la întâmplarea catastrofei, lăsând în urmă trei cadavre zdrobite, în mijlocul sfărâmurilor automobilului, păzite de câțiva oameni de pe linie. Asupra călătorilor din vagoane nenorocirea a produs cea mai dureroasă impresie. Spectacolul fusese într'adevăr înflorător. Toată lumea comenta mai cu seamă groaznică moarte a d-lui Chilot, venit de câțiva timp în țară pentru a înființa alianța franco-română și care și-a găsit aci un sfârșit așa de înspăimântător.

S'a stabilit definitiv că bariera a fost deschisă la cantonul 164, astfel că terribilul accident se datorește acestei împrejurări.

Promovări. Din Rodca ni se scrie: Vrednicii noștri tineri din Rodna-Vechi: Simion Filipoiu, Ștefan Jarda, Ioan Monda, Vasile Greavu și Aurel Greavu au fost în 22 Iunie a. c. promovați de doctori în drepturi la universitatea din Cluj, iar d-nul Dr. Octavian Furnea a depus cenura de avocat cu succes splendid.

— La aceeași universitate a fost promovat în 26 Iunie d. Ioan Ploșcă din Brașov la gradul de doctor în drepturi. Felicitări.

Cicloul, care a băntuit zilele trecute în Canada, a cauzat pagube cu mult mai mari decât se credea. Numărul celor ucizi de acest ciclon se urcă la câteva sute, numai în orașul Regina Lacul Waskana din apropierea acestui oraș este plin de cadavrele victimelor. Oficial telegrafic, care a fost prăbușit de ciclon, s'a surpat cu totul, îngropând în dărâmături 75 telegrafiste. Peste 3000 de oameni au rămas fără adăpost, iar totalul pagubelor întrece cifra de 10 milioane dolari.

Moartea generalului Poenaru. Miercuri noaptea a încetat din viață la București generalul în rezervă Poenaru Constantin, în vârstă de 70 ani. Defunctul suferea de aproape 15 ani de paralizie. — Boala, agravându-se în ultimul timp, i-a grăbit sfârșitul.

Generalul Poenaru a fost un bun comandant de geniu, fost director al școlii de ofițeri; fost secretar general al ministerului de războiu sub partidul conservator, apoi șeful statului-major general al armatei, și ministru de războiu.

La vestea morții generalului Poenaru, d. general de divizie I. Argenteanu ministru de războiu, a trimis o telegramă de condoleanță familiei. D-na general Poenaru, care e doamnă de onoare a M. S. Regelui, a primit vizita d-lui comandor Gracosky, care a exprimat în numele Suveranei condoleanțe.

Reuniunea femeilor de religie greco-catolică și greco-orientală din comitatul Târnavei-mici își va ține adunarea generală ordinară în Dicioșmărtin, Duminecă în 14 Iulie n., 1912 la 2 ore după amiază în sala cea mare a hotelului „Nemzet”. Invităm la aceasta adunare pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului și dezbaterile regulamentului afacerilor interne ale Reuniunii. 3. Darea de seamă a casieriei despre averea Reuniunii. 4. Proiectul de buget al anului 1912/13. 5. Alegerea comisiunilor, a) pentru cenzurarea raportului general; b) pentru a cenzura darea de seamă a casieriei și proiectul de buget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor dela membrii vechi. 6. Raportele și propunerile comisiunilor. 7. Alegerea unui membru ordinar în comitetul reuniunii. 8. Eventuale propuneri. 9. Verificarea procesului verbal. 10. Închiderea adunării.

Dicioșmărtin, din ședința comitetului Reuniunii, ținută în 12 Iunie st. n. 1912. — Aneta Zehan n. Pop, președintă. Laurențiu Fescu, secretar.

NB. Tot în această zi seara la 8 ore se va aranja din partea comitetului și o petrecere de vară în beneficiul Reuniunii.

Catastrofe miniere. Din Ruhr-Essen se anunță, că în urma unei explozii ce a avut loc într-o mină, mai mulți mineri au fost ucizi și îngropați în dărâmături. Numărul victimelor nu se cunoaște încă; până acum au putut fi scoase din dărâmături numai câteva cadavre.

vii și crapii astăzi toată ziua nu i-au văzut barba căruntă...

Era toamna târziu. Bătrânul ședea pe malul apei și pescuia. Fața îi era tot așa de tristă, ca și salcia tristă, veștejită; nu-i plăcea toamna. Fața i-a devenit și mai posomorâtă, când a văzut pe vizitiul de post. Vizitiul nu l-a observat, când s-a dus la salcie. Și și-a vârat mâna prin scorbură. Albinele i-au umplut mâna. Un timp a roscolit prin scorbură, după aceea a îngăbenit și un ceas întreg a stat pe malul apei și cu ochii pierduți privea undele line ale râului.

— Unde e sacul? — îl întrebă după aceea pe Archip.

Archip mai întâi a tăcut și infriecat s-a dat înapoi, dar în urmă totuși s-a decis, să-i spuie.

— L-am dus la poliție! — îi zise... Tu prostule însă să n-ai nici o teamă... Am zis, că l-am găsit sub salcie.

Vizitiul s-a ridicat în sus, a zbiearat odată ca un leu și s-a năpustit asupra lui Archip. L-a bătut mult timp.

L-a lovit peste față, l-a trântit la pământ, l-a lovit cu piciorul. L-a bătut pe bătrânul, dar pentru aceea nu s-a dus, ci a rămas la moară cu Archip. Ziua durmea și tăcea, noaptea umbra pe leasă. — Pe leasă rătăcea și sufletul poștarului — cu acela povestea.

Iarăși a venit primăvara și vizitiul a continuat cu tăcerea... Intr-o seară a venit la el bătrânul:

— Vecinic vei pribegi, tu om fără de minte?! — îi zise — dintr-o parte, privind pe poștar... Du-te de aici.

Tot asta a zis-o și poștarul... și și salcia.

— Nu pot, — zise vizitiul... M-ași duce dar mă doare piciorul... mă doare sufletul!

Bătrânul l-a apucat de braț și l-a dus în oraș. L-a dus în strada Nyiznyaja, tot în odaia aceea unde a fost predat sacul de post. Vizitiul a căzut în genunchi înaintea căpitanului de poliție și a recunoscut totul. Omul mustăcios îl privea mirat.

— Ce umbli pe-aici să te învinovățești — măi nebunule! — îi zise. Ești beat? Vrei să te pun la răcoare. Mișeiștia au nebunit! Umbli să dezvăiească lucrurile... Ucigașul nu s-a putut afla și cu asta s'a isprăvit... Ce vrei? Pleacă de-aici!

Când bătrânul i-a adus aminte de sacul de post — mustăciosul a răs și scriitorii s-au mirat... De sigur le e cam slabă memoria.

Vizitiul n-a aflat recompensă nici în strada Nyiznyaja... A trebuit să se întoarcă iarăși la salcie.

Dinaintea perzecutărilor conștiinței a trebuit să aște un azil de scăpare în apă și tocmai acolo a trebuit să tulbure apa, unde plutea unghia lui Archip. Vizitiul s'a înecat. Bătrânul și salcia văd acum o umbră umblând pe leasă.

Poate acele umbre vorbesc în sările frumoase?!

(Sinaia).

Dacă aveți lipsă de MOBILE nu vi-le procurați până în luna lui Octomvrie. Atunci se deschide Filia fabricii de mobile din Marosvásárhely

Székelly și Réti, în Brașov, strada Porți Nr. 60.

— O asemenea catastrofă a avut loc în minele dela Oberhausen, unde până acum au fost scoși 16 morți și 6 răniți.

O mamă cu doi copii își omoară soțul. Femeea Ileana Irimia Moftolea din Buhuși (România) s'a înțeles cu fiica sa Saffa și cu fiul ei, Vasile în vârstă de 20 de ani, ca să omoare pe bărbatul ei, tatăl lor, pentru ca astfel să poată invoca motivul că Vasile e fiu de văduvă și să-l scape de armată. Ei și-au pus planul în aplicare și au omorât pe Irimia Moftolea. Criminalii au fost însă descoperiți și înaintați parchetului.

Furturi și grindină. Mai multe părți ale țării au fost zilele acestea bătute de mari furtuni. Pometurile și viile din împrejurimea comunei Ghio-roc (comit. Arad) au fost nimicite de o grindină în mărimea ouelor de porumb. Mari pagube a cauzat grindina și furtuna puternică care a bătut asupra comitatului Somogy. Grindină de-o mărime extraordinară a căzut asupra comunelor Lettenye, Tolmács, Zajk și Póla. În comuna Ámbud trăsnetul a aprins două case și a omorât o mulțime de vite.

Soldați uciși de trăznet. Din Innichen se anunță: În timp ce garnizoana de aici făcea exerciții pe dealurile din apropierea orașului, se porni o furtună violentă, care-i opri pe soldați în exercițiile lor și-i făcu să pornească în marș grăbit spre oraș. Pe drum trăznetul s-a descărcat în grupul de vânători tirolezi. Descărcarea a fost atât de puternică, încât mai multe rânduri de soldați au fost trântite la pământ, iar doi vânători uciși. Unul a murit imediat, celălalt și-a dat duhul pe patul spitalului militar.

— Din Helsingfors se anunță: În apropierea orașului Wilmanstrand trăznetul s-a descărcat asupra unui grup de soldați, omorând 5 și răniind grav pe 12 dintre ei.

Recordul de domnie. Cu ziua de azi, 5 Iulie n. Maj. Sa Monarbul Francisc Iosif I. — ca împărat al Austriei — a bătut recordul duratei de domnie. Suveranul, care până acum domniea mai mult, a fost regina Victoria a Angliei, care în 20 Iulie 1837 se suse pe tron și a domnit până la moartea sa, întâmplată în 2 Ianuarie 1911, domnind astfel peste Britania-mare și India 63 ani, 7 luni și 2 zile. Împăratul Fr. Iosif, care în 2 Dec. 1848 și-a început domnia ca împărat al Austriei, cu ziua de ieri 4 Iulie a. c., a ajuns în durata de tronare pe regina Victoria a Angliei, iar începând cu ziua de azi Maj. Sa a bătut recordul de durată. Chiar și cu etatea a întrecut pe decedata suverană a Angliei, care trăise 81 ani 7 luni și 28 zile, căci M. Sa Monarbul nostru are astăzi (5 Iulie) 81 ani, 10 luni și 19 zile. Ludovic XIV mai fusese 72 ani rege al Franței, dar ca rege independent domniea numai 54 ani, de oarece la începutul domniei — având abia etatea de 5 ani — fusese pus sub tutelă.

Referitor la catastrofa balonului Schwaben, din Lipsca ni se scriu următoarele: Telegramele din Düsseldorf, locul unde mândria Germaniei, balonul »Schwaben» nu nimic, anunță că peste 41 de persoane sunt rănite, dintre care 7 foarte grav. Și acesta nu este singurul caz, când baloanele model »Zeppelin» auvăr să sufere, în urma unei sorți crude, catastrofe. Numai orașul Halle și împrejurimile lui văzură nimicite până acum 3 baloane de acest fel. Dintre acestea, unul fu aprins din nevedere cu benzină chiar în acest oraș, altul pe când părăsea Halle, fu sfărâmat de furtună și al 3-lea fu nimicit deunăzi nu în luptă glorioasă cu puterile naturii, ci în liniște, pe locul din apropierea lui Halle, la Düsseldorf, unde acostase. Întâmplarea nenorocită dela 28 n. s-a petrecut între împrejurările următoare: Balonul tocmai făcuse un sbor de 3¼ ore dela Frankfurt până la Düsseldorf. La 9¼ urma aterizarea. Pentru a o înlătui din cauza vântului ce abia începuse să sufle, fură comandați 50 de soldați din al 39 reg. inf. din loc. După 1 oră de luptă cu vântul, le succese acestora să-l acostose pe la 11 ore a. m. Vântul se mai liniști într-oarecând, dar începuse pe la 1 după masă ceva mai puternic, împingând balonul încoace și în colo, și apăsând partea superioară a lui. Prin presiunea puternică funile, cu cari era legat, se slăbiră, balonul se zvonci, auzindu-se o pârâitură; imediat unele balonete plesniră iar gazul din ele atinse de scanteile motorului prefăcură balonul într-o columnă de foc, urmată de o explozie puternică.

Personalul aeroplanului și soldații, ar li țineau, avură norocul să lase

frânghile libere, tocmai în momentul potrivit, căutând scăpare, care n cotro. Ei fură atinși de flacăra numai pe spate și ceafă. Inginerul, un ofițer și mai mulți monteurii, cari se aflau în cabina pasagerilor, sârlind la timp pe pământ, scăpară din ghiara focului. De toți sunt 41 răniți, 7 dintre ei grav. Toți au fost puși imediat sub îngrijire medicală.

Balonul »Schwaben» era asigurat pentru 650,000 mărci. Cauza catastrofei e după părerea directorului berlinez Colsmann identică, celei întâmplată cu alt balon »Zeppelin» la Friedrichshafen, adică: La evacuarea balonului, celulele, după eliberarea lor completă de gaz, fură împinse din partea inferioară în spre cea superioară. Prin aceasta părțile interni gumați ca și globulețele ce mai conțineau gaz, se frecară de olaltă și încercările au dovedit, că sub anumite condiții atmosferice, se pot forma scantei, cari ușor pot aprinde gazul ce ar fi rămas în celule. De aceea acest procedeu al evacuării la aterizare va fi abandonat pe viitor. E probabil, că și la »Schwaben» trebuie aplicată această constatare. Până acum acest balon făcuse 200 de sboruri, percurând în total 25.000 km. în 500 de ore și purtând 5000 de pasageri. Lipscanii, cari în toamna trecută au văzut sborul lui măreț pe deasupra orașului, simt adânci regrete pentru nimicirea lui. — Cor.

Necrolog. Subscriși cu inimă plină de durere anunțăm, că iubitul fiu, frate, cumnat și unchiu Dr. Valeriu Morariu advocat în Mariaradna a reapsut în 30 Iunie a. c. în anul al 48-lea al etății. Înormântarea scumpului defunct s-a făcut în 3 Iulie a. c. dupăamiezii la 4 oare.

Mariaradna, Iulie 1912. — Văd. Reveca Morariu născ. Maxim ca mamă. Aurelia Suciu născ. Morariu și soțul: Vasile Suciu ca soră și cumnat. Dr. Valeriu Suciu, Dr. Victor Suciu, Vasile Suciu, Cornelia Suciu, Aurelia Suciu, Emilia și Elena Suciu ca nepoți și nepoate.

— Subscriși cu inima cernită de durere anunțăm, că malca dulce, iubita soră, mătușă, bunică și afină etc. văduva Maria Pap de Băsești în anul al 74-lea al vieții și al 3-lea al văduviei, în 2 Iuliu n. c. după amiază la 6 oare a reapsut subit. Rămășițele pământeste ale scumpii defuncte s-au așezat în 4 Iuliu n. la 2 oare după amiază spre vecinica odihni în cimitirul sf. bisericii din loc, iar sf. liturgie pentru reapsul adormitei în 5 Iuliu n. c. dimineața la 8 oare se va săvârși în sf. biserică din loc.

Băsești, Iuliu n. 1912. — Dr. Mihai Pap de Băsești ca fiu cu fiicele: Mariuca și Viorica ca nepoate. George Pap de Băsești, Elena Pap de Băsești ca nepoată cu soțul Francisc H. Longir, Văduva Cristina Catona, Vasile Mica cu soția: Ana Catona ca cucerii și alte numeroase rudeni.

O petrecere populară se va aranja în ziua de Sânt-Petru în sală la Hotel Zerig din Toplița. Venitul curat este destinat în favorul Bisericii gr. or. române din loc.

Tipografie românească în Lugoj. Cu data de 1 August a. c. se va deschide în Lugoj un atelier de tipografie românească, fiind aranjată cu cele mai noi soluri de litere și cu cele mai moderne mașini. Noua tipografie va purta numele de »Minerva» și va fi instalată în școala veche a parohiei gr.-ort. române din Lugoj, la internatul de fete. Proprietarul tipografiei e d. n. George Țăran, fost mai mulți ani conducător la fostul ziar »Tribuna» din Arad. D. sa a condus cu mult zel acel institut, spre deplina mulțumire a foștilor ei proprietari, ceace ne îndreptățește a spera, că publicul românesc din Lugoj și jur va ști aprecia nobila nuziuță a acestui tipograf, sprijinindu-l și dându-i toată atențiunea cuvenită, ca să poată ținea piept tuturor năvălirilor străine, cari au început a se învâmba și a cuceri tot mai mult teren prin comunele noastre românești. Publicul românesc din Lugoj desigur va primi cu bucurie această știre, căci de mult se simte lipsa unei astfel de întreprinderi românească. Salutăm cu bucurie noua întreprindere românească și credem că toți Românii de bine se vor grupa în jurul acestei tipografii, dând comanda lor necesare noiei tipografii românești. — X.

Aviz. Student de gimnaziu cu matură, se primește ca elev în farmacia A. Coleșiu din Focșani. — România.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

O nenorocire s'a petrecut azi pe linia tramvaiului din loc. Țăranul Neagoi Ianos din Szörce, care venise la târgul de săntămăn din Brașov, voind să ia tramvaiul pentru gară, a alunecat de pe trepte și a ajuns sub roatele tramvaiului. Nenorocitul țăran a fost omorât pe loc.

Circulațiunea străinilor în Brașov în luna Iunie 1912. În luna trecută au petrecut în Brașov următorii străini: din America 18, Austria 152, Bulgaria 2, Englitera 1, Franca 3, Germania 43, Grecia 2, Helveția 1, Olanda 2, România 302, Rusia 2, Sârbia 1, Turcia 6 și din Ungaria 775, în sumă 1310. Dintre aceștia au locuit în Hotel: »Continental» 117, »Coroană» 437, »Europa» 295, »Grand» 110, la Iobi »Strada Neagră» 3, »Mielul alb» 23, »Villa Kertsch» 16, »Metropol» 11, »Para de aur» 31, »Predeal» 5 și în case private 262.

Urania-Kino. Program pentru zilele de Sâmbătă 6 Iulie și Duminică 7 Iulie 1912: 1. Strămtoarea dela Bonifaciu (după natură). 2. Morți și Ocariina (humoristic). 3. Minunea florilor (feerie colorată). 4. O colecție de omizi (instructiv). 5. Succesul fantasmagoriei (comic). 6. În așteptare vecinică (dramă). 7. Moravuri și datine ale Indianilor (după natură). 8. Haus Little ca servitor de prăvălie (humor).

La reprezentația tinerimei drama este eschisă. Proxima reprezentație pentru tinerime, din cauza vacanțelor va avea loc numai în Septemvrie după deschiderea școalelor.

Azi și în fiecare zi concertează în cafeneaua »Drechsler» urmășii de aici. Albert Roth, solist și primaș și fratele lui Wilhelm, virtuos în »tărogat» cu întreaga lor capelă de muzică.

Restaurantul Suciu. Atragem atențiunea publicului românesc asupra restaurantului Suciu, aflat în partea cea mai frumoasă a Brașovului, pe promenada de jos. aproape de centru. Restaurantul este locul de întâlnire al Românilor din Brașov și jur. Mâncări și beuturi bune și cu prețuri ieftine.

Litere, arte și științe.

Transatlanticul.

Oceanul Atlantic a devenit astăzi în fața inginerului, financiarului și negustorului, pentru legăturile economice dintre Europa și America, un câmp de luptă năsdărăvănă.

Ce mai vor cei trei factori sociali de mai sus, față de progresele economice realizate în ultimii zece ani, între cele două continente? Ce va mai aduce ziua de mâine? Acestea sunt întrebările pe care ni le punem în fața marelui nenorociri întâmplăte acum câteva săptămâni, celui mai mare transatlantic Titanicul și peirea într-o clipă a 1500 de oameni. Faptul e cu atât mai tristător cu cât Titanicul era opera celor din urmă frământări științifice ale timpurilor noastre și idealul la care ajunsese omenirea în arta plutirei pe mări și oceane.

În vremurile vechi și mijlocii ale omenirii, popoarele din jurul Mediteranei, au fost cele mai de seamă în neoguțul și plutirea pe mări și pe oceane, întocmai cum sunt astăzi cele din jurul oceanului Atlantic ce udă Europa și America de nord.

În timpurile mijlocii datorită cruciadelor și ligei Hanseatică, plutirea și neoguțul pe mări și oceane lua un mai mare avânt. Intinsul negoț ce se face azi pe Atlantic, a început decând cu descoperirea Americii și creșcu nelncetat până în timpurile noastre.

În secolul XVIII-lea începu marele progres în plutire și mai cu seamă se întemeieră mari societăți de navigațiune. Corăbiile cu pânze fură mult timp singurele și îndemăna neoguțului. Progresul vapoarelor și tăerea istmului de Suez, deteră o mare lovitură corăbiilor cu pânze, care la rândul-le căutară pe toate căile să-și îmbucătățească soarta și să ție pept vapoarelor și până azi ca etinătate.

După numeroase încercări și progrese timp de 112 ani, din 1707 până în 1819 în care timp prin mințile agere, munca neobcsită și curajul neînvins al lui Denis Papin. Jouffroy, Fulton și Bell, oceanul Atlantic fu străbătut în 1819 pentru prima oară în timp de 26 de zile dela New-York

la Liverpool de cătră vaporul Savannah, care însă întrebunță în o parte din călătorie și pânzele. Cum mulți se îndoiuau încă de a binele, că oceanul poate fi străbătut de o corabie mănăță numai de puterea aburului, lată că deodată în 8 Aprilie 1838 vaporul Great Western, plecă din Bristol la New-York, numai cu 7 călători (singurii îndrăzneți care înfruntau o moarte sigură) și ajunseră numai prin puterea aburului la 23 Aprilie adecă după 15 zile. Astăzi după 74 de ani, omenirea tinde a străbate oceanul Atlantic în 4 zile, de oare-ce i se pare mult vre o 20 de ore ce le mai perde încă cel mai mare transatlantic în călătorie sa din Europa și America.

După asigurarea străbaterei oceanului numai prin puterea aburului, se înjghebară în 1840 cele dintăiu societăți de navigațiune, iar în 1848 numai marina comercială engleză număra 1100 vapoare.

În legătură cu progresul aburului s'a desvoltat și perfecționat construirea, dimensiunile, tonajul și iuteala vapoarelor; s'au perfecționat porturile înzestrându-se cu tot materialul trebuincios spre a primi marile transatlantice.

Marile transatlantice, supranumite cu drept cuvânt uriașii mărilor, au mai toate acelaș plan, asemuindu-se în forma exterioră și deosebindu-se doar prin dimensiuni și mașinării. Construcțiunea unui astfel de uriaș, nu este alt de cât rezultatul progreselor nelnterupte realizate de vre-o zece ani.

De fapt orice transatlantic se compune din aceleași părți mai de seamă ca și un vapor ordinar, decât ca deosebire că totul este în mare și în mult.

Fără a intra în amănunte, pe care de altfel ni le dă orice dicționar științific, putem spune că astăzi știința își dă toate silințele spre a perfecționa și a pune în legătură cu cerințele industriei și comerțului, precum și cu înjgheburile tehnice la care au ajuns porturile mari din timpurile noastre, părțile cele mai de seamă care formează în fapt sfința unui transatlantic: scheletul din oțel, fier și lemn; mașinării sau inima transatlanticului și care împreună cu alte unele de al 2-lea rang, îi vor asigura mersul, iuteala și siguranța.

Fiecare transatlantic este împărțit în mai multe părți despărțite prin pereți în care nu pătrunde apa, și care înarmează vasul contra scufundării. Se numără 21 de pereți și care împart vasul în lungime în 22 de părți. În fiecare perete sunt făcute porți, astfel în cât se pot deschide și închide de pe puntea de sus a vasului după porunca comandantului și care ordonă închiderea și deschiderea la 24 de ore, spre a se încredința dacă sistemul funcționează regulat.

Sufletul unui transatlantic și care dă viață întregului organism, sunt cele 21 de căldări colosale, fiecare având 5m, 20 de diametru și în care se fac aburii trebuincioși spre a mișca cele două puternice mașini, fiecare având o putere de câte 15000 cai vapori. Fumul din cuptoare bufnește prin niște coșuri de câte 30m înălțime și 4m 70 diametru. Iuteala cu care merge în mijlociu un transatlantic este de 22 noduri pe oră (1 nod = 1852m).

Un transatlantic poate primi în mijlociu vre-o 2000 de călători, împărțiți astfel: 450 călători în clasa I-a, 200 în clasa II-a, 900 în clasa III-a și 450 de oameni pentru mânuit vasul. Pentru mânuitul unui transatlantic trebuiesc: 8 ofițeri de comandă, 15 ofițeri mecanici, 210 mașiniști, fochiști, ajutoare etc., 55 marinari, 156 bucătări, chelneri, ajutoare etc., adecă numărul de mai sus.

hrana acestei mulțimi în timpul unei treceri de 6 zile abia ar încăpea într-o ladă cam de mărimea Ateneului din București. hrana ar fi astfel: 15 boi, 13 oi, 5 vaci, 700 diverse bucăți de carne (rinichi, limbi, pulpe de berbec etc.), vre-o 3000 de pasări, 100 de epuri, 1500 de bucăți de felurite vânători, 3000 kgr. de pește, 20000 kgr. legume, 2500 kgr. de felurite paste (macaroane, hădea, etc.), 4000 cutii cu conserve și vre-o 25000 de ouă. Apoi mai multe mi de fructe, 4000 litri de lapte și 4000 kgr. de zahăr, iar cafeaua gata de băut ar încăpea în 27 de butoaie de 1m lărgime pe 1m 50 înălțime. În pivnițe stau: 45000 de sticle de felurite mărimi cuprinzând cele mai felurite băuturi.

O călătorie dus și întors al unui transatlantic costă aproape 500000 lei, din care cea mai mare parte se cheltuiește pentru cărbuni, unsoși și personal.

(Va urma).

Invitare de abonament.

Cu 1-a Iulie 1912 se deschide un nou abonament la

„Gazeta Transilvaniei“

pe cvartal și jumătate de an, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii ziarului nostru. Îi rugăm pe toți a se îngrijii de trimiterea la timp a prețului de abonament, ca să nu fim siliți a sista trimiterea ziarului.

Pe credit »Gazeta Transilvaniei» nu se dă la nime.

Deși »Gazeta» și-a mărit formatul și a introdus îmbunătățiri, împreună cu mari spese,

Prețul abonamentului

a rămas acelaș, ca până acum, anume:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIA.

Din desp. „Asociațiunii“.

— CONVOCĂRI. —

Comitetul despărțământului Dicio-sânmartin al »Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român» va ținea la 7 Iunie a. c. două prelegeri populare și anume: la 10 ore a. m. în comuna Selcud și la 3 oare p. m. în comuna Bord, la care invită cu dragoste pe toți din Selcud, Bord și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român.

Comitetul despărțământului.

P. T. on. membrii ai despărțământului Făgăraș al »Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» se convoacă la: Adunarea generală a despărțământului ce se va ținea în comuna Drăguș, în biserică gr. or. Duminică în 14 Iulie stil nou cu următorul program: Serviciul divin în ambele biserici. Cuvânt de deschidere. Raportul comitetului. Raportul casarului. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor și înscrierea de membri noi. Cetirea disertațiilor. Alegerea unei comisiuni pentru constatarea celor mai bune și frumoase grădini de legumi. Împărțirea premiilor de 50 și 25 cor. pentru cele mai bune grădini de legumi. Eventuale propuneri. Închiderea adunării.

Din ședința comitetului despărțământului »Făgăraș» al Asociațiunii, ținută în 11 Mai 1912.

Iacob Macavei m. p. Matei Jiga m. p. prezident. secretar.

Din „Bobârnaci“.

Prietinie română—austro-ungară.

Comandantul de corp din Sibiu, făcând vizită Maiestății Sale Regelui Carol la Sinaia, a invitat pe ofierii batalionului român de vânători la Brașov.

Cu România azi stăm bine Ca aliați pentru război, Incolo știe ori-și cine Că 'n timp de pace-i vai de noi...

Cum te poți înălța la Viena.

Vlaicu, vezi, cu aeroplanul Sus la Viena s'a urcat, Noi cu »Memorandul» nostru Tot acolo am bucat. Căci, să pare-că zău »Viena» Nu-i pasă de-al nost noroc, Numai când observă 'n fine Că ne punem capu 'n joc!

POSTA REDACȚIEI.

Un alt popă român. Vom publica numele prectului român, care abonează »Budapesti Hirl.» și nici o foaie românească, dar pentru garanție Vă rugăm a ne comunica numele D-voastră. Discrețiunea e asigurată!

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisco & Comp Redactor responsabil: Ioan Brotea.

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3.

Proprietari Emil Bologa și soții

Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domni. Stofe, Mătăsării, Confecțiuni, Bluze și rufărie solidă pentru trusouri. Serviciu prompt și prețuri moderate. Nr. 161-21

AVIZ.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din oraș și împrejurime că la magazinul meu de haine pentru bărbați, copii și băeți din Târgul inului Nr. 33 (Palatul Czell) am înființat și

o secție de haine pentru fete

după modelele orașelor mari, cu haine de primăvară confecționate din cele mai fine și moderne stoffe. În privința calității și prețului pot concura cu ori și care magazin din capitală.

Totodată anunț On. public, că mi-a sosit pentru sezonul de primăvară

Haine de bărbați, băeți și copii

moderne și mă rog a vizita magazinul fără obligament de a cumpăra.

Recomand afacerea mea bunăvoinței și sprijinului On. public.

Cu toată stima

N. P. Godmann Succesor

Samuel Lipot.

Târgul inului Nr. 33 (palatul Czell.)

515,1—30

Avis!

Am onoarea a aduce la cunoștința On. mușterii că m-am reîntors din călătoria de studii de 6 săptămâni pentru câștigarea de cunoștințe în ce privește bransa mea atât în praxă ca și în teorie. După sistemul renumit «Le Grand Chic» ofer ce este mai perfect. Rugându-mă și mai departe pentru sprijinire semnez

cu toată stima

GERGELY SÁNDOR.

atelier de mode pentru dame Piața mare Nr. 28.

Novitate de apă minerală.

Aduc la cunoștința on. publicului, că am pus în circulație apa de jod a izvorului „BÉLA” din Zajzon, care se află la toate farmaciile, drogerii, și prăvălii de coloniale.

Despre puterea de vindecare a apei Hanko Vilmos și Dr. M. Hantz medic suprem comitatens a declarat că apa izvorului „BÉLA” din Zajzon se pot recomanda la turburarea schimbului de materie la anemie, boala de singe, oftica, la cataracta organelor de respirație și nutremânt, la reumatism și podagră și la boala de rânichiu.

Conținând jod e foarte bună la copii și tineri. Amestecată cu vin este o beutură răcoritoare.

Fiind Zizinul aproape de Brașov sunt în stare a vinde sticla cu 10 fileri cu adusul acasă.

Comandele se execută încă în ziua aceea.

Magazinul central și manipularia fântanei

Piața boilor Nr. 3. Telefon 469.

Cu toată stima: **Ladislau Schuster,**

manipulantul apei minerale.

Prăvălie nouă de mobile de fier.

Am onoarea a aduce on. publicului din Brașov și împrejurime, că în str. Furculiței de jus am deschis o prăvălie de mobile de fier, care le vând cu prețuri de fabrică.

Asortiment mare în coșuri de călătorie și în mobile împletite pentru grădină.

Rog prin prezență a cerceta prăvălia mea.

Cu toată stima:

BAJOR LAJOS.

Persoanele care se bucură de credit, li se fac condiții de plată favorabilă.

Untul nostru pentru ceai Prima

se distinge:

prin **Gustul** escelent. căci noi pasterisăm smântâna;

prin puținul conținut de apă căci noi spălăm bine untul.

prin **Forma plăcută și pachetare cu atențiune,** căci noi nu economisim hârtia de pergament pe costul curățeniei.

Cu toate acestea Untul nostru pentru Ceai Prima al nostru este cel mai ieftin în târg.

Untul pentru ceai Prima al nostru se capătă în toată prăvăliile și la toți cari duc laptele nostru

Cereți espres produsul nostru.

Insoțirea Lăptăriei.

Cea dintâi și mare Văpsitorie artistică și spalătorie chimică cu abur și motor precum curățirea de puf

Wilhelm Körner

Fabrica: strada nășipului de jos 1 a); Filiala strada Hirșer 3.

Localități de primire în Felioară la Domnii Stenner & fiu comerșant, Eșopatak la domnul Mühlbacher, croitor de bărbați, Tușnad la Domnul Meggeri croitor bărbătesc, Szabó Poték-Vila, și la toate localitățile din împrejurime.

Curățire hemică de haine bărbătești, dame și copii, uniforme, costume broderii, pânzături, plapome, stoffe de mobile și decorații, perdele, coperte, covoare se curăță radical, devine ca nouă. Specialități: Curățire de pene de struț.

menționate se văpsesc iarăși în acea culoare, sau în alte culori, Toate obiectele sus în negru așa că apar ca nouă Comande din afară cu posta se execută prompt.

Magazin de concurență,

Strada Porții Nr. 59, vis-à-vis cu hotel „Crociană”.

Puteți împăra cu prețuri ieftine și fixe: dantele panglice, broderie, couverte pentru pat, covoare, ciorapi, albituri bătiste, umbrele de soare și ploaie, bastoane, cravate, corsete agrafe, perii de dinți, săpunuri și parfumuri.

Cu stimă:

Adolf Rozenfeld.

25.—

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai. !!

Invenție senzațională!

Patentat cu Nr. 3956. **ANTICOL.** Scutit d. lege Nr. 141.

Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai. Cu medicamentul **ANTICOL** esperențele de doi ani care s'a făcut la reg. I. de husari sau verificat adevărindu-să că nu există un medicament care să sisteze mai curând și mai sigur colica, căci în fiecare cas **după o singură doză boala a încetat cu desăvârșire.** O doză care conține 2 porțiuni de **ANTICOL** costă 4 cor., 4 doze 8 cor., 6 doze 12 coroane

Se poate comanda la inventator:

Laboratoriul de „ANTICOL”.

Mayer Ignác veterinar suprem reg. Brașov.

Reg. I. c. r. de husari

Recunoștință

Subsemnatul am găsit că medicamentul inventat și compus de Mayer Igná z veterinar suprem de cerc reg. în contra înbolnăvirilor de colică, este folositor, aplicându-l atât la cai mei proprii cât și la cai regim. și obținând rezultate surprinzătoare. De aceea atât pentru efectul său sigur și rapid cât și pentru forma sa ușoară de manipulat, îl recomand cu toată căldură Little, colonel m. p.

Ca întregire a recunoștinței de mai sus, îmi au libertatea a publica scrisorile recente de recunoștință pe care le am în mână despre efectul cu succes al anticolului. Broșura care conține multe scrisori de recunoștință o pun cu plăcere gratuit la dispoziția amatorilor.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai. !!

TELMANN BÉLA

salon de modă. Brașov, piața Francisc Iosif, Colțul dela Târgul cailor, deasupra mag. Scherg. etj I.

Confecționează cu lucrători de rangul prim din stoffe moderne

haine bărbătești

Mantale engleze de dame și costume.

Comande din provincie se execută cu garanție, fără probă și defect.

Cu ocazia sezonului de vacanțe și vacanțe recomandă

Banca Națională

soc. pe acții BRAȘOV.

Compartimente

din casa de fier pancerată pentru păstrare sigură de losuri, hărți de valoare, documente importante, ginvaeri—cale etc. —

Prețul după mărimea compartimentului dela 3 coroane — în sus pe % de an. —

AVIZI!

Subscrisul atrag atențiunea On. public românesc din loc și dela sate cu deosebire apelez la sprijinul inteligenței române a mă încuraja în meseria mea de văpsitor de mobile și zidiri. Stau la dispoziția On. public cu cele mai nouă și moderne modele. Pentru înlesnire pot fi avizat printr'o carte postală la adresa:

Nicolaie Renel,

măestru văpsitor. (1—62.)

Brașov, Pe Coasta Nr. 19.

Subscrisul are onoarea a aduce la cunoștința On. public din oraș și împrejurime, că lucrez haine bărbătești, croială modernă, după o praxă îndelungată, și-l roagă alonora cu comande. Reparaturi cu preț ieftin.

Fridolin Karl Jirkovsky junior croitor bărbătesc.

Brașov, Târgul Cailor 14 etaj I.

G. EITEL

cea mai veche fabrică de săpun și luminări — din Brașov. —

Fabricație de săpun curat, neutral, veritabil numai cu crocoană, toate specialitățile de săpunuri de toaletă, calitate superioară și curată, cu preț foarte ieftin. Specialități de apă de Colonia, săpunuri de migdale.